

Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

Onderwijsinspectie
Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15
1210 BRUSSEL

doorlichtingssecretariaat@ond.vlaanderen.be
www.onderwijsinspectie.be

Verslag over de opvolgingsdoorlichting van Hiberniaschool Middelbare Steinerschool Antwerpen te ANTWERPEN 1

Hoofdstructuur	voltijds secundair onderwijs
Instellingsnummer	29553
Instelling	Hiberniaschool Middelbare Steinerschool Antwerpen
Directeur	Koenraad BLANSAER
Adres	Volkstraat 40 - 2000 ANTWERPEN 1
Telefoon	03-293.28.98
Fax	/
E-mail	info@hiberniaschool.be
Website	http://www.hiberniaschool.be
Bestuur van de instelling	VZW Hiberniaschool.Middelbare Steinerschool
Adres	Volkstraat 40 - 2000 ANTWERPEN
Scholengemeenschap	SG Steinerscholen SO
Adres	Kasteellaan 54 - 9000 GENT
CLB	Vrij CLB De Wissel Antwerpen
Adres	Hallershofstraat 7 - 2100 DEURNE
Dagen van het opvolgingsbezoek	29-05-2015
Einddatum van het opvolgingsbezoek	29-05-2015
Datum bespreking verslag met de instelling	01-07-2015
Samenstelling inspectieteam	
Inspecteur-verslaggever	Vinciane VANDERHEYDE
Teamleden	Marina DROESSAERT, Erik VAN NIEUWENHUYZE

INHOUDSTAFEL

INLEIDING	3
1 HISTORIEK	4
2 TE REMEDIEREN TEKORT(EN)	4
3 ZIJN DE TEKORTEN GEREMEDIEERD?	4
3.1 Frans in de A-stroom (leerplan Frans 2011).....	4
3.2 Engels in de A-stroom (leerplan Engels 2011)	7
3.3 Aardrijkskunde in de eerste graad A-stroom en in de tweede en derde graad aso in de studierichting Rudolf Steinerpedagogie (leerplannen 2002, 2005 en 2005)	11
3.4 Biologie in aso tweede en derde graad in de studierichting Steinerpedagogie (leerplan natuurwetenschappen - 2013 en leerplan biologie - 2004)	12
3.5 Fysica in aso tweede en derde graad in de studierichting Steinerpedagogie (leerplan natuurwetenschappen - 2013 en leerplan fysica - 2005).....	13
3.6 Inbreuken op de regelgeving	14
4 ADVIES EN REGELING VOOR VERVOLG	15
5 ADVIES BETREFFENDE DE OVERIGE REGELGEVING	15

INLEIDING

Dit verslag is het resultaat van de opvolgingsdoorlichting van de school door de onderwijsinspectie van de Vlaamse Gemeenschap. Het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 geeft haar de opdracht hiertoe.

Als de school bij een doorlichting een beperkt gunstig advies kreeg, volgt na de periode, vermeld in het advies, een opvolgingsdoorlichting. Tijdens een opvolgingsdoorlichting gaat de onderwijsinspectie na of de bij de voorgaande doorlichting vastgestelde tekortkomingen voldoende werden geredieerd.

Het referentiekader dat de onderwijsinspectie gebruikt bij een (opvolgings)doorlichting is opgebouwd rond de componenten context, input, proces en output:

- context: de omgevingskenmerken en de kenmerken van administratieve, materiële, bestuurlijke en juridische aard die de school karakteriseren
- input: kenmerken van het personeel en van de leerlingen of cursisten van de school
- proces: initiatieven die de school neemt om output te realiseren, rekening houdend met haar context en input
- output: de resultaten die de school met haar leerlingen of cursisten bereikt.

Meer info over het CIPO-referentiekader vindt u op www.onderwijsinspectie.be.

Tijdens het opvolgingsbezoek verzamelt het inspectieteam bijkomende informatie via observaties, gesprekken en analyse van documenten.

De opvolgingsdoorlichting resulteert in een opvolgingsverslag dat bestaat uit een concluderend gedeelte en een advies.

Het concluderende gedeelte omvat de conclusies van de opvolging.

Het opvolgingsverslag eindigt met een advies dat betrekking heeft op alle of op afzonderlijke structuuronderdelen van de school. De onderwijsinspectie kan twee adviezen uitbrengen:

- een gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de verdere erkenning van de school of van structuuronderdelen.
- een ongunstig advies: het inspectieteam adviseert om de procedure tot intrekking van de erkenning van de school of van structuuronderdelen op te starten.

Bij een ongunstig advies beoordeelt de onderwijsinspectie bovendien of de school de vastgestelde tekorten zelfstandig kan wegwerken.

Binnen een termijn van dertig kalenderdagen na ontvangst van het definitieve opvolgingsverslag informeert de directeur van de school de ouders en leerlingen over de mogelijkheid tot inzage.

Binnen de dertig kalenderdagen na ontvangst moet de directeur van de school het verslag volledig bespreken tijdens een personeelsvergadering. Het bestuur van de school of zijn gemandateerde tekent het verslag voor gezien. Het bestuur stuurt het binnen dertig kalenderdagen na ontvangst terug naar de onderwijsinspectie en maakt eventueel melding van zijn opmerkingen.

De school mag het verslag niet gebruiken voor publicitaire doeleinden.

Meer informatie?

www.onderwijsinspectie.be en www.doorlichtingsverslagen.be

1 HISTORIEK

Het vorige doorlichtingsbezoek vond plaats van 23-04-2012 tot 27-04-2012 en werd afgesloten met een beperkt gunstig advies. Vanaf 01-04-2015 moet de school kunnen aantonen dat tekort(en) die aan de basis lagen van dit advies, in voldoende mate werden geredieerd. Dit verslag beschrijft in welke mate de school daarin is geslaagd.

2 TE REMEDIEREN TEKORT(EN)

- regelgeving
- de erkenningsvoorwaarde '**voldoen aan de onderwijsdoelstellingen**'

	Basisvorming	Specifiek gedeelte
Graad 1 A	aardrijkskunde, Engels, Frans	
Graad 1 Rudolf Steinerpedagogie	aardrijkskunde, Engels, Frans	
Graad 2 ASO Rudolf Steinerpedagogie	aardrijkskunde, biologie, fysica	
Graad 3 ASO Rudolf Steinerpedagogie	aardrijkskunde, biologie, fysica	

3 ZIJN DE TEKORTEN GEREMEDIEERD?

3.1 Frans in de A-stroom (leerplan Frans 2011)

Voldoet niet

Bij de opvolgingsdoorlichting voldoet het aanbod van leerplandoelen voor de spreek- en de schrijfvaardigheid niet. Voor de lees-, spreek-, gespreks- en schrijfvaardigheid is de evaluatie bovendien niet representatief voor de eindtermen.

Onderwijsaanbod Bij de doorlichting in 2012 stelde de inspectie vast dat het aanbod aan
Volledigheid leerplandoelstellingen onvolledig was voor de receptieve vaardigheden omdat er
Evenwicht niet voldoende variatie was in tekstsoorten en de eindtermen 5 en 11 niet
Beheersingsniveau genoeg aan bod kwamen. Luister- en leesstrategieën werden weinig gericht
Samenhang geoefend (ET 6 en 12). Ook de schrijfvaardigheid vertoonde te veel hiaten in het
aanbod. Leerlingen schreven te weinig. Het onderwijs van de grammatica was
verder niet functioneel genoeg.

Bij de opvolging werden volgende vaststellingen gedaan. De jaarplannen bevatten niet alle eindtermen die moeten worden gerealiseerd en bieden dus nog niet voldoende ondersteuning voor de leerplanrealisatie. Het vinden van het gepaste lesmateriaal waarmee de leerplandoelen kunnen bereikt worden, is niet eenvoudig geweest en is nog steeds in ontwikkeling.

Het schrijfvaardigheidsonderricht voldoet niet. Er zijn te veel hiaten in het aanbod. Volgende eindtermen worden niet gericht geoefend: het verstrekken van inlichtingen (ET 28), het schrijven van een tekst met behulp van sleutelwoorden (ET 29) en het opstellen van berichten (ET 30).

Voor de spreekvaardigheid is het aanbod niet voldoende afgestemd op de leerplandoelen. Het aanbod vertoont te veel hiaten. Het beperkt zich tot het expressief lezen van teksten uit het leerboek, het beantwoorden van vragen over de teksten en het uitwerken van een presentatie van een recept. Het navertellen (ET 16) en het bondig weergeven van een verhaal (ET20), het uitbrengen van een verslag over een gebeurtenis (ET 16 en 21), het geven van een spontane mening (ET 17), het beschrijven van iets of iemand (ET 18) worden niet gericht onderwezen.

Het aanbod voor lezen en luisteren is bijna volledig. De receptieve vaardigheden worden vooral geoefend door het lezen en beluisteren van informatieve en narratieve teksten. Prescriptieve teksten komen evenwel te weinig aan bod. Ook het herkennen van de tekststructuur en samenhang van teksten (ET 5 en E 11) wordt niet genoeg behandeld.

De mondelinge interactie voldoet. Leerlingen oefenen dialogen en toneeltjes in de klas.

De grammatica en woordenschat worden onderwezen in functionele contexten. Het kennisondericht en het leren luisteren, lezen, spreken, schrijven en de mondelinge interactie verlopen nu meer in samenhang.

Er is nu meer aandacht dan voorheen voor strategieën, al zijn er nog mogelijkheden voor het expliciete onderricht ervan. Vakattitudes krijgen heel wat aandacht in het leerproces.

Evaluatiepraktijk
Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie

Bij de doorlichting in 2012 stelde de inspectie vast dat de evaluatie onvoldoende representatief was voor de vijf vaardigheden. Hierdoor waren de leerlingresultaten weinig indicatief voor het behalen van de eindtermen door de leerlingen en was de remediëring ook niet voldoende afgestemd op de noden van de leerlingen en op de leerplandoelen. De beoordeling van attitudes vormde een belangrijk onderdeel van de evaluatiepraktijk. Ze was echter weinig transparant.

Op het vlak van de evaluatiepraktijk is er een weg afgelegd. De vakgroep volgt de schoolbrede afspraak voor de verhouding dagelijks werk en testen, die opbouwend naar de derde graad toe meer gewicht toekent aan de testen. Ook de verhouding tussen de kenniscomponent en de vaardigheden werd vastgelegd in een opbouwende leerlijn van de eerste tot en met de derde graad. Hierbij wordt er stapsgewijs meer gewicht gegeven aan de vaardigheden. Op het einde van het vorige schooljaar werd deze nieuwe aanpak geïmplementeerd. De verhouding 60/40 voor respectievelijk kennis en vaardigheden strookt niet met de vereisten van de eindtermen, die duidelijk als finaliteit de communicatieve vaardigheden vooropstellen.

Voor de leesvaardigheid is de evaluatie niet voldoende representatief voor de leerplandoelen. De eindtermen 7, 8, 9, 10 en 11 worden te weinig geëvalueerd om te kunnen nagaan of de leerlingen ze bereiken. De evaluatie van de schrijfvaardigheid voldoet niet en vertoont dezelfde lacunes als het aanbod. De mondelinge interactie en de spreekvaardigheid worden te weinig geëvalueerd om een indicatie te kunnen bieden van het studiepeil van de leerlingen.

De evaluatie van de luistervaardigheid voldoet niet en vertoont dezelfde hiaten als het aanbod. De kennis van woordenschat en grammatica wordt frequent geëvalueerd.

De rapportering over de studieresultaten is transparanter dankzij de opdeling van de getuigschriften in de rubrieken dagelijks werk (huiswerken en toetsen) en resultaten (grote testen) en binnen deze laatste rubriek tussen de resultaten voor de leerplancomponenten kennis en vaardigheden. Verder wordt er voor de eerste graad een toetsenmap aangelegd waarin huistaken, toetsen en testen bijgehouden worden, zodat leerlingen en ouders duidelijk kunnen zien hoe en waarop de leerling geëvalueerd wordt.

Leerbegeleiding
Preventief
Curatief

Bij de doorlichting ondersteunde het studiemateriaal het leerproces van de leerlingen weinig wegens gebrek aan structuur. De opvolgingsdoorlichting wees uit dat het gebruikte lesmateriaal nu meer structuur biedt.

Bij de doorlichting werd vastgesteld dat de evaluatiepraktijk weinig diende ter ondersteuning van het leerproces omdat ze niet voldoende representatief was voor de leerplandoelen. De vakgroep is er niet in geslaagd om dit recht te zetten omdat de beoordeling van de doelen voor mondelinge interactie, lees-, spreek- en schrijfvaardigheid nog steeds niet voldoende is afgestemd op de leerplandoelen. Als gevolg hiervan is ook de remediëring niet genoeg afgestemd op de leerplandoelen en op de noden van de leerlingen.

Uitrusting
ICT
Inzet uitrusting
Leermiddelen

Bij de vorige doorlichting waren te weinig woordenboeken beschikbaar en ICT werd beperkt geïntegreerd in het leerproces. De school beschikt nu over voldoende mogelijkheden om naslagwerken te raadplegen. Van integratie van ICT in het onderwijs proces zijn er evenwel nog weinig sporen.

Deskundigheidsbevordering
Vorming
Overleg

De school heeft in samenwerking met de begeleidingsdienst van de Federatie Steinerscholen initiatieven genomen om de bij de doorlichting vastgestelde tekorten planmatig op te volgen en weg te werken. Een aantal verbeterpunten zoals het leerplangericht werken, de leerlingenevaluatie, de ICT-integratie en de vakgroepwerking en professionalisering werden schoolbreed aangepakt. Er werden initiatieven genomen voor professionalisering door middel van intervisie met leraren van alle Vlaamse Steinerscholen in een schooloverstijgende vakgroepwerking Frans. Vanaf het schooljaar 2014-2015 zijn er schoolintern in de vakgroep Frans ook stappen ondernomen om de leerplanrealisatie onder de loep te nemen en hierbij ook de verticale leerlijn van de zevende tot de twaalfde klas te bewaken.

De vakgroep heeft de leerplannen bestudeerd. Er werden jaarplannen opgesteld. De vakgroep ervaart nog steeds moeilijkheden om de specifieke accenten van de Steinerpedagogie te verzoenen met het aanbieden en evalueren van alle eindtermen.

Het professionaliseringsbeleid voor de leraren Frans van de eerste graad stuit op een aantal situationele en structurele problemen, waardoor er onvoldoende vooruitgang is geboekt met betrekking tot de leerplanrealisatie. Enerzijds is er op drie jaar tijd een erg frequente wissel van leraren geweest, waardoor er onvoldoende continuïteit was om met voldoende diepgang de vooropgestelde verbetering te realiseren en de tekorten vastgesteld bij de doorlichting weg te werken. De leraren Frans genoten ondersteuning bij het wegwerken van de tekorten voor het vak Frans via individuele reflectiegesprekken met de directie of met de pedagogische begeleider in februari 2013 en in november 2013. Maar wegens de wissels van leraren hebben deze gesprekken niet voldoende impact gehad op het bijsturen van de onderwijspraktijk. Anderzijds is de aanvangsbegeleiding in de school ontoereikend om doeltreffend nieuwe leraren op te vangen. Deze begeleiding ligt in handen van de vakverantwoordelijken en bij afwezigheid wordt niet structureel voorzien in vervanging.

3.2 Engels in de A-stroom (leerplan Engels 2011)

Voldoet niet

Het aanbod van leerplandoelen voor schrijfvaardigheid voldoet niet. Voor de luister-, lees-, spreek-, gespreks- en schrijfvaardigheid is de evaluatie niet representatief voor de eindtermen in een aantal lesgroepen.

Onderwijsaanbod <i>Volledigheid</i> <i>Evenwicht</i> <i>Beheersingsniveau</i> <i>Samenhang</i>	Bij de doorlichting in 2012 stelde de inspectie vast dat het aanbod aan leerplandoelstellingen onvolledig was voor de receptieve vaardigheden omdat er niet voldoende variatie was in tekstsoorten en de eindtermen 5 en 11 niet genoeg aan bod kwamen. Luister- en leesstrategieën werden weinig gericht geoefend (ET 6 en 12). De leerplanrealisatie voor de componenten spreekvaardigheid en mondelinge interactie voldeed niet. De training bleef beperkt tot het luidop lezen, het zingen van liederen, het reciteren en het opvoeren van toneel. Volgende eindtermen kwamen niet aan bod: het navertellen/bondig weergeven van gelezen en beluisterde teksten (ET 16/20); het geven van een spontane mening (ET 17) het beschrijven (ET 18); het uitbrengen van een verslag (ET 21) en het geven van een presentatie (ET 22). De leerlingen leerden niet genoeg om strategieën te gebruiken (ET 23 en 27). De schrijfvaardigheid vertoonde verder te veel hiaten in het aanbod. Voor Engels beperkte het onderricht van het schrijven zich vooral tot het kopiërend overschrijven van stukken tekst uit een gelezen verhaal. De eindtermen 28 tot 34 kwamen dus niet aanbod. Het onderwijs van de grammatica was niet functioneel genoeg.
---	---

Bij de opvolging ondersteunt het gekozen materiaal de ontwikkeling naar een meer leerplangerichte instructie, maar de samenhang van het aanbod aan leerinhouden wordt te weinig bewaakt.

De leerplanrealisatie voldoet niet voor de schrijfvaardigheid. Het aanbod vertoont te veel hiaten. Het verstrekken van inlichtingen op een formulier (ET 28), het opstellen van een bericht (ET 30), het gebruik maken van elementaire omgangsvormen (ET 32) en het voeren van persoonlijke, ook digitale, correspondentie (ET 33) worden niet voldoende geoefend door de leerlingen. Er wordt wel heel wat geschreven door de leerlingen in het kader van de periode Engels en bij het verwerken van artistiek-literaire teksten in de losse lestijden. Leerlingen schrijven een samenvatting van gelezen uittreksels of beantwoorden schriftelijk inhoudsvragen (ET 29 en 31). Het niveau van de teksten die de leerlingen hierbij produceren, is goed.

Het aanbod van doelen voor lees- en luistervaardigheid voldoet. Naast literaire teksten komen er nu ook meer informatieve teksten aan bod. Prescriptieve teksten ontbreken nog. De tekstkenmerken en het verwerkingsniveau van de vraagstelling sluiten aan bij de vereisten van het leerplan. Ook het herkennen van de tekststructuur en de samenhang in informatieve en narratieve teksten (ET 5 en 11) komt nu voldoende aan bod.

Leerlingen krijgen heel wat kansen om de mondelinge interactie en spreekvaardigheid te oefenen. De interactie in de lessen ondersteunt de taalverwerving. De afstemming van het aanbod op de eindtermen is echter voor de spreekvaardigheid voor verbetering vatbaar. Het uiten van een spontane mening (ET 17) en het uitbrengen van een verslag over een gebeurtenis (ET 21) worden niet in alle lesgroepen gericht onderwezen.

De woordenschat wordt onderwezen in functionele contexten. Het woordenschatonderricht en het leren luisteren, lezen, spreken, schrijven en de mondelinge interactie verlopen nu meer in samenhang. De grammatica wordt echter nog steeds grotendeels als op zichzelf staande leerstof onderwezen en geëvalueerd. Leerlingen leren inzicht krijgen in de morfologie en de syntaxis. Er wordt een combinatie gebruikt van een deductieve en inductieve benadering. Leerlingen moeten doorgaans reflecteren over de vormen en de betekenis.

Er is nu meer aandacht dan voorheen voor strategieën, al zijn er nog verbetermogelijkheden voor het expliciete onderricht ervan. Vakattitudes krijgen heel wat aandacht in het leerproces.

Evaluatiepraktijk

*Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie*

Bij de doorlichting in 2012 stelde de inspectie vast dat de evaluatie onvoldoende representatief was voor de vijf vaardigheden. Hierdoor waren de leerlingresultaten weinig indicatief voor het behalen van de eindtermen door de leerlingen en was de remediëring ook niet voldoende afgestemd op de noden van de leerlingen en op de leerplandoelen. De beoordeling van attitudes vormde een belangrijk onderdeel van de evaluatiepraktijk. Ze was echter weinig transparant.

Op het vlak van de evaluatiepraktijk is er een weg afgelegd. De vakgroep volgt de schoolbrede afspraak voor de verhouding dagelijks werk en testen, die opbouwend naar de derde graad toe meer gewicht toekent aan de testen. Ook de verhouding tussen de kenniscomponent en de vaardigheden werd vastgelegd in een opbouwende leerlijn van de eerste tot de derde graad. Hierbij wordt er stapsgewijs meer gewicht gelegd op de vaardigheden. Op het einde van het vorige schooljaar werd deze nieuwe aanpak geïmplementeerd. De verhouding 40/60 strookt niet met de vereisten van de eindtermen, die duidelijk als finaliteit de communicatieve vaardigheden vooropstellen.

De evaluatie van de schrijfvaardigheid voldoet niet en vertoont dezelfde lacunes als het aanbod

De evaluatie van de luister- en leesvaardigheid is niet representatief voor de leerplandoelen in een aantal lesgroepen. Voor luisteren betreft de evaluatie vooral artistiek-literaire teksten in het kader van de periode Engels. De eindtermen 1, 2, 3, 4 en 5 worden te weinig representatief geëvalueerd bij informatieve en prescriptieve teksten. De toetstechniek (gehoorde woordjes invullen) biedt de mogelijkheid niet om het begrijpend luisteren te beoordelen. De leesvaardigheid wordt bijna uitsluitend getoetst tijdens de periode Engels en betreft vooral literaire teksten.

De mondelinge interactie en de spreekvaardigheid worden in een aantal lesgroepen te weinig geëvalueerd vanuit de taaltaken vervat in de eindtermen om een indicatie te kunnen bieden van het studiepeil van de leerlingen. Er is geen evaluatie van het geven van een spontane mening (ET 17), het gebruik maken van elementaire omgangsvormen (ET19) of het verslag uitbrengen van een gebeurtenis (ET 21).

Kennis wordt frequent geëvalueerd. In een aantal lesgroepen strookt de bevraging van de woordenschatkennis bij de toetsen niet met de communicatieve inslag van het leerplan omdat de woordenschat contextloos wordt bevraagd door middel van losse woordenlijstjes. De samenhang tussen het kennis- en vaardigheidsonderricht wordt hierdoor belemmerd. De grammatica wordt in beperkte communicatieve contexten bevraagd in alle lesgroepen. Bij de evaluatie van de productieve vaardigheden wordt de kennis geïntegreerd beoordeeld.

De rapportering van de studieresultaten is transparanter geworden. Voor de periode Engels bestaat er een beoordelingsfiche met duidelijke beoordelingscriteria. Voor de losse lestijden bevatten de getuigschriften een opdeling in de rubrieken dagelijks werk (huiswerken en toetsen) en resultaten (grote testen) en binnen deze laatste rubriek tussen de resultaten voor de leerplancomponenten kennis en vaardigheden. Verder wordt er voor de eerste graad een toetsenmap aangelegd waarin huistaken, toetsen en testen bijgehouden worden, zodat leerlingen en ouders duidelijk kunnen zien hoe en waarop de leerling geëvalueerd wordt.

Leerbegeleiding
Preventief
Curatief

Bij de doorlichting ondersteunde het studiemateriaal het leerproces van de leerlingen weinig wegens gebrek aan structuur. Het vinden van het gepaste lesmateriaal waarmee de leerplandoelen kunnen bereikt worden, is niet eenvoudig geweest en is nog steeds in ontwikkeling. Er wordt nu gewerkt met een combinatie van lesmateriaal bestaande uit een leerboek, een zelfgeschreven cursus en uittreksels uit artistiek-literaire teksten. Het veelvoud van materiaal houdt nog steeds het risico in dat leerlingen het overzicht niet meer kunnen houden en dat ze de samenhang tussen de onderwezen leerinhouden niet genoeg zien.

Bij de doorlichting werd vastgesteld dat de evaluatiepraktijk weinig diende ter ondersteuning van het leerproces omdat ze niet voldoende representatief was voor de leerplandoelen. De vakgroep is er niet in geslaagd om dit recht te zetten omdat de beoordeling van de doelen voor luister-, lees-, spreek- en schrijfvaardigheid en mondelinge interactie nog steeds niet voldoende is afgestemd op de leerplandoelen in een aantal lesgroepen. Als gevolg hiervan is ook de remediëring niet genoeg afgestemd op de leerplandoelen en op de noden van de leerlingen.

Uitrusting
ICT
Inzet uitrusting
Leermiddelen

Bij de doorlichting waren te weinig woordenboeken beschikbaar en ICT werd beperkt geïntegreerd in het leerproces. De school beschikt nu over voldoende mogelijkheden om naslagwerken te raadplegen. Van integratie van ICT in het onderwijs proces zijn er evenwel nog weinig sporen.

Deskundigheidsbevordering
Overleg
Vorming

De school heeft in samenwerking met de begeleidingsdienst van de Federatie Steinerscholen initiatieven genomen om de bij de doorlichting vastgestelde tekorten planmatig op te volgen en weg te werken. Een aantal verbeterpunten zoals het leerplangericht werken, de leerlingenevaluatie, de ICT-integratie en de vakgroepwerking en professionalisering werden schoolbreed aangepakt. Er werden initiatieven genomen voor professionalisering door middel van intervisie met leraren van alle Vlaamse Steinerscholen in een schooloverstijgende vakgroepwerking Engels. Schoolintern vormt de vakgroepwerking voor Engels nog niet genoeg een hefboom voor kwaliteitsverbetering. Er worden wel enkele afspraken gemaakt, maar er is nog niet genoeg aandacht voor een gezamenlijke aanpak van de kwaliteitszorg.

De vakgroep heeft de leerplannen bestudeerd. Er werden jaarplannen opgesteld. Hoewel het jaarplan ondersteuning biedt, ervaart de vakgroep nog steeds moeilijkheden om de specifieke accenten van de Steinerpedagogie te verzoenen met het aanbieden en evalueren van alle eindtermen.

De leraren hebben ondersteuning genoten bij het wegwerken van de tekorten voor het vak via individuele reflectiegesprekken met de directie of met de pedagogische begeleider. Er werden inspanningen geleverd om zich te professionaliseren. Een aantal aspecten van de nieuw verworven inzichten werden ook geïmplementeerd in de onderwijspraktijk. Uit de opvolgingsdoorlichting blijkt dat de aanvangsbegeleiding voor nieuwe leraren ontoereikend is geweest om een voldoende leerplanrealisatie te vrijwaren.

3.3 Aardrijkskunde in de eerste graad A-stroom en in de tweede en derde graad aso in de studierichting Rudolf Steinerpedagogie (leerplannen 2002, 2005 en 2005)

Voldoet

Het aanbod en de evaluatie voldoen in de eerste en de tweede graad. In de derde graad zijn ze aanvaardbaar in een ontwikkelingsgerichte context.

Onderwijsaanbod Tijdens de doorlichting werd vastgesteld dat het aanbod in de eerste graad onvolledig en onevenwichtig was. Een aanzienlijk gedeelte van het aanbod werd door de leerlingen zelf verzameld, waardoor het diepgang en volledigheid miste. In de tweede graad was de behandeling van het onderdeel platentektoniek onvoldoende leerplangericht en spoorde dat niet met de huidige stand van de wetenschappelijke inzichten. In de derde graad vertoonde het aanbod grote hiaten.

Volledigheid
Evenwicht
Beheersingsniveau
Samenhang

Bij de opvolging is vastgesteld dat het aanbod nu in alle graden gestuurd wordt door een leerplangerichte planning. De school heeft in de eerste en de derde graad ook de lessentabel aangepast zodat meer lestijd beschikbaar is voor de realisatie. Daardoor is het aanbod evenwichtig verdeeld binnen de graden en worden nagenoeg alle leerplandoelstellingen behandeld. In de eerste graad gebeurt dit nu overwegend onder leiding van de leraren waardoor de kwaliteit van het aanbod niet meer leerlingafhankelijk is. Door de leerplangerichte aanpak is het aanbod ook beter afgestemd op het beheersingsniveau van de doelstellingen. In de eerste en de tweede graad gebeurt dit met een passende moeilijkheidsgraad. In de tweede graad is de behandeling van de platentektoniek inhoudelijk bijgestuurd. In de derde graad varieert de diepgang naargelang het onderdeel, maar vaak blijven de informatieve waarde en het inzichtelijk leggen van verbanden beperkt.

Uitrusting Tijdens de doorlichting werd vastgesteld dat de minimale materiële vereisten onvoldoende aanwezig waren.

ICT
Inzet uitrusting
Leermiddelen

Bij de opvolging blijkt dat de minimale materiële vereisten aanwezig zijn. Ook de uitrusting om ICT te integreren in de klaspraktijk wordt geoptimaliseerd. Het gebruikscomfort is evenwel nog beperkt door de centrale opslag van de leermiddelen. Daardoor wordt het geheel nog te weinig aangewend om een leerkrachtige omgeving te creëren waarin o.a. de atlanten en wandkaarten gebruiksvriendelijk en stimulerend ingezet worden.

Evaluatiepraktijk
Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie

Tijdens de doorlichting werd vastgesteld dat de leerlingenevaluatie niet valide was als gevolg van de onvolledige leerplanrealisatie en een gebrek aan afstemming op de leerplandoelen.

Bij de opvolging blijkt dat de evaluatie transparant is en overwegend uitgaat van de doelstellingen. Door deze leerplangerichtheid is er een goede spreiding over kennis en vaardigheden. De eindscore voor het vak is daardoor meestal een betrouwbare weergave van de mate waarin de leerling de doelen bereikt heeft. In het tweede leerjaar van de tweede graad wordt de evaluatie van de doelstellingen uit het onderdeel landschappen evenwel nog niet opgenomen in het vaktotaal voor aardrijkskunde. In de derde graad is de bevraging weinig uitdagend waardoor de scores een overwaardering zijn t.o.v. een evaluatie met passende diepgang.

Leerbegeleiding
Preventief
Curatief

Bij de doorlichting werd vastgesteld dat de ondersteuning van de leerlingen met leermiddelen (cursus, atlas,...) beperkt was en dat het gebruikte materiaal niet altijd voldoende kwaliteit bezat. Evaluatie werd zelden gebruikt om feedback te geven aan de leerling en zo het leerproces te sturen met het oog op het bereiken van de doelstellingen.

Bij de opvolging blijkt dat de leerlingen voor de meeste onderdelen over duidelijke cursussen beschikken. In de derde graad worden delen van leerwerkboeken gebruikt. Deze sluiten niet altijd goed aan bij de leerplandoelstellingen en hun onderliggende leerlijn over de graden heen. Bovendien zijn sommige uitgewerkt voor jongere leerlingen waardoor de diepgang niet aansluit bij de voorkennis uit de lagere graden van de leerlingen in deze school.

De evaluatiepraktijk is aangepast. Ook tussentijds wordt gemeten in welke mate de leerling de doelen bereikt zodat op basis van het resultaat feedback kan verstrekt worden om het leerproces van de leerling bij te sturen en/of het onderwijsproces door de leraar te optimaliseren.

3.4 Biologie in aso tweede en derde graad in de studierichting Steinerpedagogie (leerplan natuurwetenschappen - 2013 en leerplan biologie - 2004)

Voldoet

Het aanbod en de evaluatie van de leerplandoelstellingen voldoen. De uitrusting is afgestemd op de vereisten van de leerplannen.

Onderwijsaanbod
Volledigheid
Evenwicht
Beheersingsniveau
Samenhang

Tijdens de doorlichting werd vastgesteld dat in de tweede graad een aantal leerplandoelstellingen niet werd aangeboden: de verschillen tussen aangeleerd en aangeboren gedrag, het begrip evolutie, het inzicht in de beperkte draagkracht van de aarde en de gerichte waarneming van organismen op het terrein. In de derde graad werden de eindtermen en leerplandoelstellingen over evolutie onvoldoende gerealiseerd doordat de leerlingen de verschillende theorieën onvoldoende met elkaar leerden vergelijken.

Bij opvolging is gebleken dat de school en de vakgroep ernstige inspanningen hebben geleverd om de tekorten weg te werken. In beide graden worden vrijwel alle leerplandoelstellingen evenwichtig en met voldoende diepgang aangeboden. De leerlingen verwerven de leerinhouden op een voldoende beheersingsniveau. Wel is de bijdrage van het vak aan het ontwikkelen van wetenschappelijke vaardigheden veeleer beperkt.

Uitrusting <i>ICT Inzet uitrusting Leermiddelen</i>	Tijdens de doorlichting voldeed de beschikbare uitrusting niet aan de minimale materiële vereisten van de leerplannen. De school heeft de tekorten aangevuld, zodat de noodzakelijke uitrusting inmiddels voorhanden is en efficiënt gebruikt wordt. Sinds de doorlichting is ook de integratie van ICT in zowel het onderwijs- als het leerproces versterkt.
Evaluatiepraktijk <i>Evenwicht Volledigheid Beheersingsniveau Transparantie</i>	De tekorten die bij doorlichting in de evaluatiepraktijk werden vastgesteld, zijn weggewerkt. De leerlingenevaluatie vertrekt vanuit de leerplandoelstellingen. Het gevraagde beheersingsniveau voldoet en de evaluatiecriteria zijn transparant voor de leerlingen.
Leerbegeleiding <i>Preventief Curatief</i>	Het studiemateriaal van de leerlingen is sinds de doorlichting vernieuwd. Het vertoont meer structuur en is afgestemd op de leerplandoelstellingen. Er is beduidend meer aandacht voor tussentijdse remediëring, gebaseerd op meer frequente evaluatiemomenten.
Deskundigheidsbevordering <i>Beginsituatieanalyse Vorming Overleg</i>	Naar aanleiding van de doorlichting investeerde de scholengemeenschap in het versterken van het schooloverstijgend vakgroepoverleg. De vakleraren werden doelgericht ondersteund door de pedagogische begeleiding en volgden interne en externe nascholing. Deze initiatieven hebben geleid tot een verhoogde vakdeskundigheid en een beter inzicht in het eigen onderwijskundig functioneren.

3.5 Fysica in aso tweede en derde graad in de studierichting Steinerpedagogie (leerplan natuurwetenschappen - 2013 en leerplan fysica - 2005)

Voldoet

Het aanbod en de evaluatie van de leerplandoelstellingen voldoen. De uitrusting is afgestemd op de vereisten van de leerplannen.

Onderwijsaanbod <i>Volledigheid Evenwicht Beheersingsniveau Samenhang</i>	Tijdens de doorlichting werd vastgesteld dat zowel in de tweede als in de derde graad geen leerlingenpractica werden georganiseerd. De leerinhouden werden niet altijd aangeboden op een aangepast abstractieniveau en conform de leerplandoelstellingen. Sommige aspecten van elektriciteitsleer werden veeleer oppervlakkig behandeld.
---	--

Bij opvolging is gebleken dat de school en de vakgroep ernstige inspanningen hebben geleverd om de tekorten weg te werken. In beide graden wordt het door het leerplan vereiste aantal leerlingenpractica georganiseerd. De opdrachten voor de practica zijn afgestemd op de aangeboden leerinhouden. Ze zijn echter nog te weinig gericht op het ontwikkelen van wetenschappelijke vaardigheden en op het onderzoekend leren. De overige leerplandoelstellingen worden evenwichtig en met voldoende diepgang aangeboden. De leerlingen verwerven de leerinhouden op een voldoende beheersingsniveau.

Uitrusting <i>ICT Inzet uitrusting Leermiddelen</i>	Tijdens de doorlichting voldeed de beschikbare uitrusting niet aan de minimale materiële vereisten van de leerplannen. De school heeft de tekorten aangevuld, zodat de noodzakelijke uitrusting inmiddels voorhanden is en efficiënt gebruikt wordt. Sinds de doorlichting is de integratie van ICT versterkt en gebruiken de leerlingen ICT vaker voor het verwerken van meetgegevens.
---	---

Evaluatiepraktijk De evaluatiepraktijk vertoonde tijdens de doorlichting belangrijke lacunes. De vraagstelling op toetsen en testen was te weinig afgestemd op de leerplandoelstellingen, er werden geen practicumvaardigheden geëvalueerd en de vraagstelling was niet voldoende eenduidig. De evaluatiecriteria waren voor de leerlingen niet transparant.

*Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie*

Bij opvolging blijkt dat de validiteit van de evaluatiepraktijk is verbeterd. De vraagstelling is evenwichtig gespreid over alle leerinhouden. Het afstemmen ervan op de leerplandoelstellingen evolueert positief en de opgaven zijn eenduidig. Het gevraagde beheersingsniveau voldoet. De leerlingenpractica worden geëvalueerd.

De evaluatiecriteria zijn echter nog steeds weinig transparant voor de leerlingen. Er zijn geen criteria voor de proces- en productevaluatie van de practica en de leerlingen beschikken niet over een puntenverdeling bij de toets- en testvragen. De vragen zijn weinig beeldrijk en de lay-out van de periodetesten oogt weinig overzichtelijk. Het jaarlijks hernemen van identieke vragen hypothekeert de betrouwbaarheid van de resultaten.

Leerbegeleiding Het studiemateriaal van de leerlingen is sinds de doorlichting vernieuwd. Het vertoont meer structuur en is afgestemd op de leerplandoelstellingen. Er is beduidend meer aandacht voor tussentijdse remediëring, gebaseerd op meer frequente evaluatiemomenten.

*Preventief
Curatief*

Deskundigheidsbevordering Naar aanleiding van de doorlichting investeerde de scholengemeenschap in het versterken van het schooloverstijgend vakgroepoverleg. De vakleraren werden doelgericht ondersteund door de pedagogische begeleiding en volgden interne en externe nascholing. Deze initiatieven hebben geleid tot een verhoogde vakdeskundigheid en een beter inzicht in het eigen onderwijskundig functioneren.

*Beginsituatieanalyse
Vorming
Overleg*

3.6 Inbreuken op de regelgeving

Voldoet

Tijdens de doorlichting werd vastgesteld dat de delibererende klassenraad zich voor de attestering niet beperkte tot de resultaten die de leerling behaalde voor het geheel van de vorming. De B- en C-attesten werden onvoldoende gemotiveerd.

Bij de opvolging blijkt dat de school haar evaluatiebeleid grondig aangepast heeft om leerplangericht te kunnen evalueren en te attesteren conform de regelgeving. De inbreuken tegen de regelgeving zijn weggewerkt.

4 ADVIES EN REGELING VOOR VERVOLG

In uitvoering van het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 is het advies voor erkenning van tekort(en) zoals vermeld in punt 2 van dit verslag:

ONGUNSTIG

- voor de erkenningsvoorwaarde 'voldoen aan de onderwijsdoelstellingen' omwille van het onvoldoende realiseren van de onderwijsdoelstellingen voor

Structuuronderdeel	Basisvorming	Specifiek gedeelte
Graad 1 A	Engels, Frans	
Graad 1 Rudolf Steinerpedagogie	Engels, Frans	

In uitvoering van het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 is het advies met betrekking tot het zelfstandig remediëren van tekorten:

de onderwijsinspectie oordeelt dat de instelling een beroep moet doen op externe ondersteuning om de tekorten te remediëren.

In uitvoering van het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 en meer bepaald het artikel 39 §4 3°, wordt de procedure tot intrekking van de erkenning van de structuuronderdelen met een ongunstig advies opgestart.

5 ADVIES BETREFFENDE DE OVERIGE REGELGEVING

In uitvoering van het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 is het advies betreffende de overige regelgeving: **GUNSTIG**

Het inspectieteam stelde geen inbreuken vast die voor verder gevolg doorgestuurd worden naar de bevoegde administratie.

Namens het inspectieteam	Voor kennisname namens het bestuur
Vinciane VANDERHEYDE de inspecteur-verslaggever	Koenraad BLANSAER de directeur
Datum van verzending aan de directie en het bestuur van de school	

6 ADDENDUM

Het bestuur van de instelling heeft een beroep gedaan op art. 41 §2 van het Kwaliteitsdecreet van 8 mei 2009. Het heeft binnen de opgelegde termijn na het ontvangen van het ongunstig advies de opschorting van de procedure tot intrekking van de erkenning aangevraagd op basis van een door het bestuur van de instelling uitgewerkt verbeteringsplan.

Op basis van het ministerieel besluit van 18 mei 2010 houdende delegatie van sommige bevoegdheden inzake onderwijs aan de inspecteur-generaal en conform art. 3 en 4 van het besluit van de Vlaamse Regering houdende de vaststelling van de criteria ter beoordeling van verbeteringsplannen van 17 januari 2014 keurde de inspecteur-generaal het ingediende verbeteringsplan goed. De procedure tot intrekking van de erkenning wordt hierdoor opgeschort tot en met **31 januari 2019**.

Verbeteringsplan

Hiberniaschool vzw

Volkstraat 40

2000 Antwerpen

instellingsnummer: 29553

4 januari 2016

Inhoud

1. Identificatie	p. 3
2. Lijst tekorten	p. 4
3. Vraag opschorting	p. 8
4. Toelichting bij het actieplan	p. 9
5. Actieplan	p. 11
6. Monitoring van het proces en evaluatie van de resultaten	p. 15
7. Engagementen	p. 16

1. Identificatie

1.1. Gegevens van de onderwijsinstelling

Instellingsnummer: 29553

Instelling: Hiberniaschool
Adres: Volkstraat 40, 2000 Antwerpen
Telefoon: 03/293.28.98
E-mail: info@hiberniaschool.be

Verantwoordelijke opvolging verbeteringsplan: Kristel De Boulle
Telefoon: 03/293.28.98 of 03/829.12.82
E-mail: kristel.deboulle@hiberniaschool.be

Schoolbestuur: Hiberniaschool vzw
Voorzitter: Dimitri Mortelmans
E-mail: dimitri.mortelmans@hiberniaschool.be
Telefoon: 0478 47 67 76

1.2. Gegevens van de begeleidingsdienst

Pedagogische Begeleidingsdienst Steinerscholen
Adres: Gitschotellei 188, 2140 Borgerhout
Telefoon: 03/213.23.33

Coördinator: Hans Annoot
E-mail: hans.annoot@steinerscholen.be
Telefoon: 0479/54.01.66

2. Lijst tekorten

Het onvoldoende realiseren van de onderwijsdoelstellingen voor structuuronderdeel
Graad 1 A Engels, Frans
Graad 1 Rudolf Steinerpedagogie Engels, Frans

Hieronder volgt het detailoverzicht van deze tekorten zoals weergegeven in de bespreking in het Verslag over de opvolgingsdoorlichting op de pagina's 4 tot en met 11.

Frans in de A-stroom

Bij de opvolgingsdoorlichting voldoet het aanbod van leerplandoelen voor de spreek- en de schrijfvaardigheid niet. Voor de lees-, spreek-, gespreks- en schrijfvaardigheid is de evaluatie bovendien niet representatief voor de eindtermen.

1. Onderwijsaanbod:

Algemeen: De jaarplannen bevatten niet alle eindtermen die moeten worden gerealiseerd en bieden dus nog niet voldoende ondersteuning voor de leerplanrealisatie.

Het schrijfvaardigheidsonderricht voldoet niet. Er zijn te veel hiaten in het aanbod.

Volgende eindtermen worden niet gericht geoefend:

- het verstrekken van inlichtingen (ET 28)
- het schrijven van een tekst met behulp van sleutelwoorden (ET 29)
- het opstellen van berichten (ET 30).

Voor de spreekvaardigheid is het aanbod niet voldoende afgestemd op de leerplandoelen. Het aanbod vertoont te veel hiaten.

Volgende eindtermen worden niet genoeg onderwezen:

- het navertellen (ET 16)
- het bondig weergeven van een verhaal (ET 20)
- het uitbrengen van een verslag over een gebeurtenis (ET 16 en 21)
- het geven van een spontane mening (ET 17)
- het beschrijven van iets of iemand (ET 18)

Het aanbod voor lezen en luisteren is bijna volledig.

Komen te weinig aan bod:

- Prescriptieve teksten
- het herkennen van de tekststructuur en samenhang van teksten (ET 5 en E 11)

Meer aandacht dient te gaan naar het expliciet onderricht van leerstrategieën.

2. Evaluatiepraktijk

Algemeen: De verhouding tussen de kenniscomponent en de vaardigheden werd vastgelegd in een opbouwende leerlijn van de eerste tot en met de derde graad. De verhouding 60/40 voor respectievelijk kennis en vaardigheden strookt echter niet met de vereisten van de eindtermen, die duidelijk als finaliteit de communicatieve vaardigheden vooropstellen.

Voor de leesvaardigheid is de evaluatie niet voldoende representatief voor de leerplandoelen. Volgende eindtermen worden te weinig geëvalueerd om te kunnen nagaan of de leerlingen ze bereiken:

- het onderwerp bepalen in informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten (ET 7)
- de hoofdgedachte achterhalen in informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten (ET 8)
- de gedachtegang volgen van informatieve, prescriptieve en narratieve teksten (ET 9)
- informatie selecteren uit informatieve, prescriptieve en narratieve teksten (ET 10)
- de tekststructuur en -samenhang herkennen van informatieve en narratieve teksten (ET 11)

Schrijfvaardigheid. Volgende eindtermen worden onvoldoende geëvalueerd:

- het verstrekken van inlichtingen (ET 28)
- het schrijven van een tekst met behulp van sleutelwoorden (ET 29)
- het opstellen van berichten (ET 30)

De mondelinge interactie en de spreekvaardigheid worden te weinig geëvalueerd.

Evaluatie van de luistervaardigheid voldoet nipt en vertoont dezelfde hiaten als het aanbod:

- Prescriptieve teksten
- het herkennen van de tekststructuur en samenhang van teksten (ET 5 en E 11)

3. Leerbegeleiding

De evaluatiepraktijk dient weinig ter ondersteuning van het leerproces omdat ze niet voldoende representatief is voor de leerplandoelen. De beoordeling van de doelen voor mondelinge interactie, lees-, spreek- en schrijfvaardigheid zijn nog steeds niet voldoende afgestemd op de leerplandoelen. Als gevolg hiervan is ook de remediëring niet genoeg afgestemd op de leerplandoelen en op de noden van de leerlingen.

4. ICT

Van integratie van ICT in het onderwijsproces zijn er nog weinig sporen.

5. Deskundigheidsbevordering

Het professionaliseringsbeleid voor de leraren Frans van de eerste graad stuit op een aantal situationele en structurele problemen, waardoor er onvoldoende vooruitgang is geboekt met betrekking tot de leerplanrealisatie.

Anderzijds is de aanvangsbegeleiding in de school ontoereikend om doeltreffend nieuwe leraren op te vangen.

Engels in de A-stroom

Het aanbod van leerplandoelen voor schrijfvaardigheid voldoet niet. Voor de luister-, lees-, spreek-, gespreks- en schrijfvaardigheid is de evaluatie niet representatief voor de eindtermen in een aantal lesgroepen.

1. Onderwijsaanbod:

Algemeen: De samenhang van het aanbod aan leerinhouden wordt te weinig bewaakt.

Het schrijfvaardigheidsonderricht voldoet niet. Er zijn te veel hiaten in het aanbod.

Volgende eindtermen worden niet voldoende geoefend:

- het verstrekken van inlichtingen op een formulier (ET 28)
- het opstellen van een bericht (ET 30)
- het gebruik maken van elementaire omgangsvormen (ET 32)
- het voeren van persoonlijke, ook digitale, correspondentie (ET 33)

Het aanbod voor lezen en luisteren is bijna volledig.

Komen te weinig aan bod:

- Prescriptieve teksten

Mondelinge interactie en spreekvaardigheid. Worden niet in alle lesgroepen onderwezen:

- Het uiten van een spontane mening (ET 17)
- het uitbrengen van een verslag over een gebeurtenis (ET 21)

Meer aandacht dient te gaan naar het expliciet onderricht van leerstrategieën.

2. Evaluatiepraktijk

Algemeen: De verhouding tussen de kenniscomponent en de vaardigheden werd vastgelegd in een opbouwende leerlijn van de eerste tot en met de derde graad. De verhouding 60/40 voor respectievelijk kennis en vaardigheden strookt echter niet met de vereisten van de eindtermen, die duidelijk als finaliteit de communicatieve vaardigheden vooropstellen.

Voor de luister- en leesvaardigheid is de evaluatie niet voldoende representatief voor de leerplandoelen in een aantal lesgroepen. Volgende eindtermen worden te weinig representatief geëvalueerd bij informatieve en prescriptieve teksten:

- het onderwerp bepalen in informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten (ET 1)
- de hoofdgedachte achterhalen in informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten (ET 2)
- de gedachtegang volgen van informatieve, prescriptieve en narratieve teksten (ET 3)

- informatie selecteren uit informatieve, prescriptieve en narratieve teksten (ET 4)
- de tekststructuur en -samenhang herkennen van informatieve en narratieve teksten (ET 5)

Begrijpend luisteren: De toetstechniek (gehoorde woordjes invullen) biedt de mogelijkheid niet om begrijpend luisteren te beoordelen.

Schrijfvaardigheid: Volgende eindtermen worden onvoldoende geëvalueerd:

- het verstrekken van inlichtingen op een formulier (ET 28)
- het opstellen van een bericht (ET 30)
- het gebruik maken van elementaire omgangsvormen (ET 32)
- het voeren van persoonlijke, ook digitale, correspondentie (ET 33)

De mondelinge interactie en de spreekvaardigheid worden te weinig geëvalueerd. Er is geen evaluatie van:

- het geven van een spontane mening (ET 17)
- het gebruik maken van elementaire omgangsvormen (ET19)
- het verslag uitbrengen van een gebeurtenis (ET 21)

Woordenschat: In een aantal lesgroepen strookt de bevraging van de woordenschatkennis bij de toetsen niet met de communicatieve inslag van het leerplan omdat de woordenschat contextloos wordt bevraagd door middel van losse woordenlijstjes.

3. Leerbegeleiding

De evaluatiepraktijk dient weinig ter ondersteuning van het leerproces omdat ze niet voldoende representatief is voor de leerplandoelen. De beoordeling van de doelen voor mondelinge interactie, lees-, spreek- en schrijfvaardigheid zijn nog steeds niet voldoende afgestemd op de leerplandoelen. Als gevolg hiervan is ook de remediëring niet genoeg afgestemd op de leerplandoelen en op de noden van de leerlingen.

4. ICT

Van integratie van ICT in het onderwijsproces zijn er nog weinig sporen.

5. Deskundigheidsbevordering

Vakgroepwerking: schoolintern vormt de vakgroepwerking voor Engels nog niet genoeg een hefboom voor kwaliteitsverbetering. Er worden wel enkele afspraken gemaakt, maar er is nog niet genoeg aandacht voor een gezamenlijke aanpak van de kwaliteitszorg.

Anderzijds is de aanvangsbegeleiding in de school ontoereikend om een voldoende leerplanrealisatie te vrijwaren.

3. Vraag opschorting

Dimitri Mortelmans, voorzitter van het schoolbestuur van de Hiberniaschool vzw, Volkstraat 40 – 2000 Antwerpen, vraagt de opschorting van de procedure tot intrekking van de erkenning de structuuronderdelen eerste graad eerste leerjaar A en eerste graad Rudolf Steinerpedagogie van de Hiberniaschool, Antwerpen met instellingsnummer 29553, tot **31 januari 2019**.

4 januari 2016

Dimitri Mortelmans
Voorzitter schoolbestuur
Hiberniaschool vzw

4. Toelichting bij het actieplan

Met dit verbeteringsplan wordt breder gemikt dan enkel op het wegwerken van de benoemde tekorten. De eerste betrachting hierbij is het op duurzame wijze realiseren van kwaliteitsvol vreemdetalenonderwijs in de eerste graad. De ervaringen die de school en de leraren zullen opdoen met de realisering van dit verbeteringsplan, zullen ook voor andere vakken en andere graden tot de noodzakelijke reflecties leiden en bijkomende ontwikkelingsprocessen op gang brengen.

Het bestuur beseft dat dit verbeteringsplan ook een positieve impact dient te hebben op het versterken van het beleidsvoerend vermogen in bredere zin. Het verslag na de opvolgingsdoorlichting maakt immers duidelijk dat het realiseren van goed steineronderwijs vandaag vraagt om een aangepaste beleidsvoering.

De belangrijkste doelstelling om de vastgestelde tekorten weg te werken, is het opmaken van een degelijk methodisch-didactisch opbouwplan, met inbegrip van enkele belangrijke instrumenten en leermiddelen. Deze geïntegreerde leidraad zal enerzijds een houvast bieden aan de (beginnende) leraar vreemde talen in de eerste graad en anderzijds bijdragen aan een stevigere continuïteit inzake het vreemdetalenonderwijs, die de individuele leraar kan overstijgen. Net het verschaffen van dit basishouvast creëert de fundamentele ruimte voor de leraar om vrij en creatief in een pedagogische relatie met de leerlingen te treden en zo ook in te spelen op de specifieke behoeften van de leerlingen.

Deze geïntegreerde leidraad zal tevens het vertrekpunt zijn voor de ontwikkeling van een heldere evaluatiepraktijk en leerbegeleiding. Om deze reden worden deze elementen in een gezamenlijk actietraject uitgewerkt.

Tot slot worden ook zowel de werking van de vakgroep vreemde talen als het begeleidingsbeleid op punt gezet.

De realisatie van deze acties wordt voorafgegaan door een verkenning van relevante literatuur, wetenschappelijk onderzoek en externe expertise (onder meer andere pedagogische begeleidingsdiensten of taalexperthen). Samen met de verdieping in de eigen pedagogische en methodisch-didactische visie van het steineronderwijs, vormt bovenvermelde verkenning de basis voor een grondige analyse van en reflectie op de organisatie van het vreemde talenonderwijs in de eerste graad.

Om deze doelstellingen op een realistische wijze te kunnen concretiseren, wil de school hier voldoende tijd voorzien. Voor de voorafgaande verkenning en de uitwerking, implementatie, bijsturing en evaluatie van de acties wil de school de voorziene maximumtermijn van drie jaar benutten.

Schematisch ziet het tijdpad er als volgt uit:

Schooljaar 2015-2016 (2de semester): fase van onderzoek en studie

Schooljaar 2016-2017: fase van uitwerking van de verschillende elementen

Schooljaar 2017-2018: fase van implementatie en bijsturing

Schooljaar 2018-2019: fase van afronding en consolidering (1ste trimester)

Het spreekt voor zich dat deze fases elkaar niet louter chronologisch zullen opvolgen. Zo kunnen zich bij de uitwerking van de leerlijn bijvoorbeeld nieuwe vragen voor specifiek onderzoek of bijkomende expertise aandienen of kunnen ontwikkelde instrumenten voorgelegd worden aan externe experts.

Vanuit de school is er een vaste verantwoordelijke die het hele traject opvolgt, in nauwe samenwerking met de Pedagogische Begeleidingsdienst Steinerscholen.

5. Actieplan

WERKPUNTEN UIT DOORLICHTINGSVERSLAG: VERBETERINGSDOELSTELLINGEN	ACTIES TER VERBETERING	TIMING : DATUM / PERIODE	ACTOREN
1. ONDERWIJSAANBOD			
Er is een evenwichtig aanbod van alle eindtermen gerealiseerd	<p>Fase 1: Studiefase bestaande uit literatuuronderzoek, raadpleging interne en externe deskundigen, verkennen van sprekende praktijkvoorbeelden, ... als basis voor het uitwerken van een geïntegreerde leidraad vreemde talen eerste graad SO.</p> <p>Fase 2: Uitwerken van een geïntegreerde leidraad voor vreemde talen eerste graad. Dit is een coherente en praktische houvast die leraar én begeleider ondersteunt, maar ruimte laat voor de inbreng en creativiteit van de leraar.</p> <p>Deze leidraad omvat onder meer:</p> <ol style="list-style-type: none"> 2.1. De integratie van een basishandboek of syllabus Frans resp. Engels eerste graad. De specifieke rol van dit handboek wordt mee geëxpliciteerd in de algemene methodisch-didactische visie 2.2. Er wordt een leerlijn uitgewerkt voor de vreemde talen (Frans en Engels) in de eerste graad. Hiermee wordt een evenwichtige basisstructuur uitgetekend voor het onderwijsaanbod 2.3. Op basis van de leerlijn wordt een format uitgewerkt voor de jaarplanning (inclusief dynamische leerplanrealisatie/bevat voor elke eindterm een voorbeeld) 2.4. Er wordt een basisrepertoire uitgewerkt met lesmaterialen (naast handboek en leerlijn) met onder meer easy readers, woordenboeken, digitale leermiddelen (oefenprogramma's, 	<p>Reeds lopend tot einde schooljaar 2015-2016</p> <p>Deze keuze wordt uiterlijk eind schooljaar 2015-2016 gemaakt. Het handboek wordt vanaf 1 september 2016 aangewend. Deze leerlijn, format jaarplanning, basisrepertoire leermiddelen en visie worden uitgewerkt tijdens het schooljaar 2016-2017, en dit mee op basis van de resultaten van het voorafgaande onderzoek</p>	<p>Schoolverantwoordelijke en vakwerkgroep vreemde talen (met inbegrip van een vakbegeleider) in nauwe samenwerking met de pedagogische begeleidingsdienst (en aangetrokken externe deskundigen)</p>

	<p>vertaalprogramma's,...)</p> <p>2.5. Er worden ondersteunend en verduidelijkend een methodisch-didactische visie uitgewerkt die de voorgaande elementen tot een krachtig houvast kan verbinden</p> <p>Fase 3: Er wordt voorzien in doelgerichte begeleiding bij de implementatie van de geïntegreerde leidraad, met inbegrip van een optimalisatie van de pedagogische organisatie van de vakken Frans en Engels (onder meer uurroosters)</p>		
		Vanaf 1/9/2017: Implementatie (en bijsturing) van de geïntegreerde leidraad	
2. EVALUATIEPRAKTIJK 3. LERBEGELEIDING			
Er is een representatieve evaluatiepraktijk ontwikkeld die de leerprocessen én ook de leerbegeleiding ondersteunt	<p>Fase 1: Studiefase bestaande uit literatuuronderzoek, raadpleging interne en externe deskundigen, verkennen van goede evaluatiepraktijkvoorbeelden, ... als basis voor het uitwerken van een representatieve evaluatiepraktijk vreemde talen eerste graad SO.</p> <p>Fase 2: Samenstellen van een toolkit met mogelijke instrumenten, middelen en werkwijzen om zicht te krijgen op de (leer)vorderingen van de leerlingen. Deze bevat onder meer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • evaluatie-instrumenten waarmee het hele spectrum aan eindtermen geëvalueerd kan worden. • instrumenten die een transparante koppeling naar leerbegeleiding vergemakkelijken, zowel op klassenniveau, groepsniveau als individueel niveau. <p>Fase 3: Evaluatiepraktijk wordt verder verfijnd, zowel naar beeldvorming (feitelijkheden verzamelen), oordeelsvorming (o.a. haalt de leerling de eindtermen?) en besluitvorming (eindbeoordeling rapport).</p>	<p>Reeds lopend tot einde schooljaar 2015-2016</p> <p>Vanaf 1/9/2016</p> <p>Vanaf 1/9/2017: Implementatie van de evaluatiepraktijk</p>	Schoolverantwoordelijke en vakwerkgroep vreemde talen (met inbegrip van een vakbegeleider) in nauwe samenwerking met de pedagogische begeleidingsdienst (en aangetrokken externe deskundigen)

4. DESKUNDIGHEIDSBEVORDERING			
<p>4.1. Er is een kwaliteitsvol begeleidingsbeleid uitgewerkt dat op doeltreffende wijze aan de noden van beginnende leraren tegemoet komt en daarbij de leerplanrealisatie vrijwaart</p>	<p>Bij dit proces gaat ook aandacht naar de globale stabilisering, transparantie en werkbaarheid van de schoolstructuur en cultuur. Zorgen voor (het behoud van) goede leerkrachten houdt onder meer in de zorg voor een goed professionaliseringsbeleid (inclusief aanvangsbegeleiding).</p> <p>Fase 1:</p> <p>1.1. Onderzoek naar goede praktijken inzake aanvangsbegeleiding en verkenning relevante wetenschappelijke literatuur hierover</p> <p>1.2. Er worden gegevens verzameld i.v.m. het reële lerarenverloop de laatste 3 schooljaren. Er worden gesprekken gevoerd met nog aanwezige leraren (die nu maximaal het 3de schooljaar werkzaam zijn in de school) én leraren die de school verlaten hebben (gedurende de laatste 3 schooljaren) om te onderzoeken welke suggesties zij hebben voor een betere opvang van nieuwe leraren en wat hun motieven waren om de school te verlaten.</p> <p>Fase 2:</p> <p>2.1. Op basis van de verzamelde gegevens uit fase 1 wordt een set van haalbare criteria en werkwijzen geselecteerd en wordt een transparante en duurzame begeleidingspraktijk uitgewerkt. De school expliciteert haar visie op aanvangsbegeleiding en ontwikkelt een begeleidingsplan, gericht op een effectief en duurzaam ondersteuningsbeleid.</p> <p>2.2. Taak van mentor, vakbegeleider enz. worden uitgeschreven.</p> <p>2.3. Voor Frans en Engels in de eerste graad, vertrekt de begeleidingspraktijk vanuit de geïntegreerde leidraad én de evaluatiepraktijk.</p>	<p>Reeds lopend tot einde schooljaar 2015-2016</p> <p>Vanaf 1/9/2016</p>	<p>Schoolleiding in nauwe samenwerking met de Pedagogische Begeleidingsdienst.</p> <p>Betrokkenheid van het hele lerarenteam én het schoolbestuur</p>
<p>4.2. Er is een beleid ontwikkeld dat de continuïteit inzake leraren optimaal ondersteunt en waarborgt, zodanig dat</p>	<p>Noodzakelijk voor de continuïteit inzake leraren is een goed begeleidingsbeleid (zie 4.1) én een goed schoolklimaat.</p>	<p>Reeds lopende</p>	<p>Schoolleiding en hele lerarenteam</p>

<p>de geboden ondersteuning voldoende impact kan genereren</p>	<p>1.1 Intern: werken aan de afstemming van de startende leerkracht op het eigen pedagogisch project en integratie van de startende leerkracht in de werking van het pedagogisch college. Dit met inbegrip van aanvangsbegeleiding, overleg vakcollega's en betrokkenheid schoolleiding</p> <p>1.2 Extern: ondersteuning via nascholingen, pedagogische begeleidingsdienst, ...</p>		
<p>4.3. De vakgroep vreemde talen stimuleert de kwaliteitsverbetering en ontwikkelt een gezamenlijke aanpak van de kwaliteitszorg</p>	<p>Rol van de vakgroep vreemde talen op schoolniveau bij aanpak van de kwaliteitszorg wordt geëxpliciteerd, uitgebouwd en verankerd in de schoolwerking, onder meer door</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ vaste overlegmomenten ○ heldere verslagneming ○ samenwerking met schoolbeleid <p>Vanuit de vakgroep vreemde talen op schoolniveau wordt deelgenomen aan de schooloverstijgende vakwerkgroep vreemde talen binnen de Scholengemeenschap SO</p>	<p>Vanaf heden</p>	<p>Schoolverantwoordelijke en vakwerkgroep vreemde talen (met inbegrip van een vakbegeleider) in nauwe samenwerking met de Pedagogische Begeleidingsdienst.</p>

6. Monitoring van het proces en evaluatie van de resultaten

Omwille van de samenhang tussen de verschillende acties, zullen de doelstellingen in een gezamenlijk proces worden opgevolgd en geëvalueerd.

- De verkenningsfase wordt afgerond met een inventaris van de geraadpleegde literatuur en onderzoeken, alsook van de contacten met externe experts. Tevens is er een beknopt rapport met de belangrijke bevindingen en aandachtspunten met oog op de uitwerking van de leidraad en andere instrumenten. Er wordt in deze fase een tussentijdse opvolging en eindbespreking voorzien met de Pedagogische Begeleidingsdienst.
- Voor de uitwerkings- en implementatiefase (schooljaren 2016-2017 en 2017-2018) vindt er vier à vijf maal per schooljaar een veldopvolging door de Pedagogische Begeleidingsdienst plaats. Hierbij wordt telkens nagegaan hoe ver de acties zijn gevorderd, welke knelpunten zijn opgedoken e.d. Hierbij is telkens de schoolverantwoordelijke en een vertegenwoordiger van de vakgroep vreemde talen van de school betrokken. Wat de doelstellingen 4.1 en 4.2 betreft, kan ook een vertegenwoordiger van het schoolbestuur aan de bespreking deelnemen.

Naar het einde van elk jaar wordt op basis van de relevante documenten een evaluatieve bespreking voorbereid (o.m. met een bevraging van diverse betrokkenen) door de schoolverantwoordelijke en de pedagogische begeleider. In dit evaluatieproces wordt gepeild naar de mate waarin de acties effectief hebben bijgedragen (en in welke mate) aan het realiseren van de doelstellingen.

- In november 2018 wordt een laatste evaluatieve bespreking georganiseerd waarin aangetoond moet worden dat de doelstellingen van het verbeteringsplan zijn gerealiseerd en de tekorten zijn weggewerkt.

7. Engagements

7.1. Engagement Pedagogische Begeleidingsdienst

Met de ondertekening van dit verbeteringsplan bevestigt het schoolbestuur dat de vraag voor externe ondersteuning aan de Pedagogische Begeleidingsdienst Steinerscholen werd gesteld voor het geheel van de tekorten die aan de basis lagen voor het ongunstig advies.

De Pedagogische Begeleidingsdienst Steinerscholen engageert zich met de ondertekening van dit verbeteringsplan om de Hiberniaschool te begeleiden en ondersteunen bij het wegwerken van de onder punt 2 vermelde tekorten.

7.2. Engagement tot bespreking van het verbeteringsplan

Het schoolbestuur engageert zich om dit verbeteringsplan zo snel mogelijk te bespreken:

- In de schoot van het participatieve schoolbestuur (geen schoolraad)
- In het pedagogisch college (alle leraren)
- In de ouderraad
- In de leerlingenraad

7.3. Publicatie van het verbeteringsplan

Het schoolbestuur verleent hierbij zijn toestemming om het verbeteringsplan bij de publicatie van het doorlichtingsverslag en bij de goed- of afkeuring van het verbeteringsplan door de Vlaamse Regering te voegen.

Voor het schoolbestuur van de
Hiberniaschool vzw

Voor de Pedagogische Begeleidingsdienst
Steinerscholen

Dimitri Mortelmans,
Voorzitter

Hans Annoot,
Beleidscoördinator